

Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

МАР'ЄВИЧ НАТАЛІЯ КОСТЯНТИНІВНА

УДК 378.094.016:[373.3.016:78] (043.3)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ МУЗИЧНО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Вінниця – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, м. Вінниця.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Тарасенко Галина Сергіївна,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти, м. Вінниця.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Кудикіна Надія Василівна,
Інститут педагогіки НАПН України, головний науковий співробітник відділу навчання мов і зарубіжної літератури в школах національних меншин, м. Київ.

кандидат педагогічних наук
Агейкіна-Старченко Тетяна Володимирівна,
заклад «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа I-III ступенів – гуманітарно-естетичний колегіум № 29 Вінницької міської ради», вчитель музики, м. Вінниця.

Захист відбудеться «16» вересня 2015 року об 11-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д.05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, корпус № 2, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32).

Автореферат розісланий «14» серпня 2015 року

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Коломієць А. М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Впровадження культурологічних домінант у сучасну систему освіти висуває високі вимоги до професійно-педагогічної підготовки вчителів початкових класів, які покликані закладати надійне підґрунтя розвитку культури та духовності молодших школярів. Реформування системи професійної освіти, посилення її культурологічного спрямування потребує суттєвого вдосконалення мистецько-педагогічної підготовки вчителя початкових класів.

Професійній діяльності такого педагога притаманна достатньо виражена специфіка, оскільки вона не є вузькопредметною, а характеризується фаховою поліфункціональністю і багатоплощинністю, розгалуженістю художньо-творчої діяльності, комунікативною емоційністю, багатовекторністю педагогічної взаємодії тощо. Вчитель школи І-го ступеня повинен не лише якісно забезпечувати викладання шкільних дисциплін згідно навчального плану, але й уміти створювати виховне середовище, в якому гартується особистісний розвиток учнів завдяки поетапному включенню їх у різноманітні види діяльності, у тому числі в ігрову.

Гра є не лише провідним видом діяльності дошкільників, але й зберігає свої розвивально-виховні позиції в освітній роботі з молодшими школярами, перетворюючись на своєрідний місток для безболісного переходу учнів із світу дошкільного дитинства у світ шкільного життя. Педагог початкової школи не має права нехтувати грою, вважаючи її марнотратством сил і часу. Натомість він повинен бути готовим реалізувати найважливіші функції ігрової діяльності учнів (креативну, комунікативну, діагностичну, коригувальну тощо), адже гра уможливорює ефективність процесів навчання, розвитку і виховання школярів. Організація музично-ігрової діяльності учнів початкових класів у той самий час створює додаткові умови для їхньої успішної соціалізації завдяки включенню в естетичну взаємодію.

У контексті нашого дослідження особливої теоретико-методологічної ваги набувають наукові розробки ігрової концепції культури (Е.Берн, Г.-Г.Гадамер, Й.Гейзінга, Х.Ортега-і-Гассет, Е.Фінк та ін.); психолого-педагогічні дослідження теорії ігрової діяльності (Л.Артемова, О.Венгер, Л.Виготський, Д.Ельконін, О. Запорожець, О.Леонтьєв, Б.Теплов, О.Усова, С.Шмаков та ін.); концептуальні положення теорії та методики професійної освіти вчителя (С.Гончаренко, Р.Гуревич, І.Зязюн, Н.Ничкало, С.Сисоєва, М.Сметанський, В.Шахов та ін.); дослідження фахової підготовки майбутнього вчителя початкових класів (В.Бондар, Н.Бібік, А.Коломієць, Н.Кудикіна, О.Савченко, Г.Тарасенко, Л.Хомич, І.Шапошнікова та ін.); теоретичні засади мистецької педагогіки (Е.Абдуллін, Л.Арчажнікова, Б.Брилін, Н.Ветлугіна, Л.Масол, Н.Миропольська, Н.Мозгальова, О.Олексюк, В.Орлов, О.Отич, Г.Падалка, Т.Рейзенкінд, О.Ростовський, О.Рудницька, О.Шевнюк, О.Щолокова та ін.); науково-методичні засади використання музичних ігор у навчально-виховному процесі школи першого ступеня (О. Апраксіна, Д. Кабалевський, Л. Коваль, О.Лобова, К.Орф, Г.Рігіна, Т.Тютюнникова, Б. Яворський та ін.).

В останні роки виконано низку досліджень у царині професійної підготовки вчителя до реалізації освітньо-виховного потенціалу музичного мистецтва у роботі з

учнями початкових класів (Т.Агейкіна-Старченко, Н.Євстігнєєва, Б.Нестерович, О.Павлова, Н.Пахальчук, В.Процюк, З.Сирота та ін.).

Проте можливості ефективної організації вчителями початкової школи музично-ігрової діяльності молодших школярів допоки недостатньо вивчені як у теорії професійно-педагогічної підготовки, так і у практиці роботи вчителів. Масова шкільна практика свідчить, що керівництво музично-ігровою діяльністю учнів у навчально-виховному процесі початкової школи вчителі здійснюють, в основному, інтуїтивно. Потребують системного розв'язання суперечності, що лежать у площині теорії і практики професійної освіти майбутніх учителів початкових класів і стримують ефективність формування готовності до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів. Зокрема, це суперечності:

- між потребою освіти в оптимальній реалізації педагогічного потенціалу дитячої гри і стихійним рівнем керівництва нею педагогами у шкільній практиці;
- між потребою школи першого ступеня в надійних методиках реалізації наступності дошкільної та початкової освіти і розповсюдженою недооцінкою місця і ролі ігрової діяльності в навчально-виховному процесі початкової школи;
- між потребою початкової школи в учителях із достатнім рівнем готовності використовувати мистецькі фактори успішної соціалізації молодших школярів і недостатнім рівнем мистецької підготовки майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки;
- між внутрішньою потребою студентів у професійному становленні через засвоєння основ ігротехніки та недостатністю організаційно-методичного забезпечення цього аспекту фахової підготовки в педагогічних ВНЗ.

Необхідність розв'язання зазначених суперечностей, недостатня розробленість проблеми мистецько-педагогічної підготовки майбутніх учителів до організації ігрової діяльності учнів початкових класів та її важливість для педагогічної практики зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: *«Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Методологія і технологія педагогічного супроводу особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя» (РК 0111U001620); кафедри дошкільної та початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського з проблеми «Підготовка майбутніх педагогів до реалізації наступності дошкільної та початкової освіти в контексті педагогічної інноватики» (протокол №7 від 07.02.2007 р.). Тему дисертації затверджено Вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол №7 від 27.02.2007 р.) та узгоджено в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол №10 від 23.12.2008 р.).

Мета дослідження полягає в розробленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов підготовки майбутніх учителів

початкових класів до організації музично-ігрової діяльності учнів початкової школи та методики реалізації даних умов у процесі професійної освіти педагогів.

У відповідності до поставленої мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Здійснити дефінітивний аналіз понять «музично-ігрова діяльність молодших школярів», «готовність майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів».
2. З'ясувати критерії та рівні готовності студентів до організації музично-ігрової діяльності учнів школи першого ступеня.
3. Визначити й обґрунтувати в контексті моделювання підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності учнів початкових класів педагогічні умови її ефективності.
4. Розробити методику реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх педагогів до означеної діяльності та експериментально перевірити її результативність.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів.

Предмет дослідження – педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів та методика їх реалізації в освітньому процесі педагогічних ВНЗ.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що якість професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів зростає за умов:

- реалізації гносеологічно-знаннєвого підходу до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів у процесі загальнопедагогічної підготовки майбутнього вчителя;
- забезпечення рефлексивної готовності майбутнього вчителя початкової школи до організації музично-ігрової діяльності дітей у процесі становлення педагогічної майстерності;
- розвитку в студентів методичної вправності щодо організації музично-ігрової діяльності учнів на основі інтегрованого підходу до навчально-виховної роботи в школі першого ступеня;
- впровадження креативного підходу до організації позааудиторної роботи зі студентами на музично-ігровій основі.

Методи дослідження. Для досягнення мети, розв'язання поставлених завдань і перевірки гіпотези дослідження використано сукупність взаємодоповнювальних методів наукового дослідження:

- *теоретичні*: аналіз (історичний, порівняльний, дефінітивний), синтез, узагальнення, систематизація, конкретизація, порівняння та зіставлення різних поглядів задля обґрунтування науково-теоретичних засад проблеми підготовки вчителя початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів, визначення сутності ключових понять дослідження, з'ясування умов підготовки студентів до досліджуваної діяльності; моделювання з метою побудови педагогічної моделі відповідної фахової підготовки;
- *емпіричні*: спостереження, опитування, тестування, аналіз продуктів творчої діяльності студентів; вивчення позитивного досвіду фахової підготовки вчителів

початкових класів в умовах ВНЗ різних рівнів акредитації, педагогічний експеримент для перевірки ефективності розробленої методики реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів;

– *статистичні*: кількісний та якісний аналіз, методи математичної статистики з метою узагальнення одержаних результатів та забезпечення їх достовірності.

Експериментальною базою дослідження стали вищі педагогічні навчальні заклади: Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Рівненський державний гуманітарний університет, Гуманітарно-педагогічний коледж Мукачівського державного університету. Всього експериментом охоплено 748 студентів напрямку підготовки 6.010102 Початкова освіта.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що:

– *вперше* теоретично обґрунтована та апробована модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів (знаннево-підготовчий, технологічно-практичний, креативно-організаторський етапи); визначені педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів (реалізація гносеологічно-знаннєвого підходу до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів у процесі загальнопедагогічної підготовки майбутнього вчителя; забезпечення рефлексивної готовності майбутнього вчителя початкової школи до організації музично-ігрової діяльності дітей у процесі становлення педагогічної майстерності; розвиток у студентів методичної вправності щодо організації музично-ігрової діяльності учнів на основі інтегрованого підходу до навчально-виховної роботи в школі першого ступеня; впровадження креативного підходу до організації позааудиторної роботи зі студентами на музично-ігровій основі), розроблені критерії (ціннісне усвідомлення виховного значення музично-ігрової діяльності; оволодіння якісною інтегративно-теоретичною підготовкою; здатність до практичного керівництва музично-ігровою діяльністю; стійка орієнтація на самовдосконалення та творче зростання) виокремлені рівні (елементарно-невизначений, початково-індиферентний, достатньо-репродуктивний, творчо-конструктивний) готовності майбутніх педагогів до досліджуваної діяльності;

– *уточнені* поняття «музично-ігрова діяльність молодших школярів» (освітньо-виховний феномен, структурно і функціонально підпорядкований мотиваційно-цільовим, змістовим, процесуально-організаційним завданням особистісного розвитку дитини; це засіб употужнення соціалізації дитини в процесі доцільного її включення в добровільну, художньо спрямовану, полікультурно оснащену колективну взаємодію) та «готовність майбутнього вчителя початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів» (цілісне емоційно-психологічне та змістово-методичне утворення, що об'єднує налаштованість студентів на організацію музично-ігрової діяльності (естетична

спрямованість педагогічної дії), засвоєння ними системи мистецько-педагогічних знань (когнітивно-мистецька обізнаність), формування вмінь організації музично-ігрової діяльності (креативно-методична вмілість), оцінювання її результативності в розв'язанні завдань музично-естетичного виховання молодших школярів (рефлексивно-регулятивна активність);

– *подальшого розвитку* набули методи і форми організації музично-ігрової діяльності учнів початкових класів.

Практичне значення дослідження полягає в розробленні та експериментальній перевірці методики реалізації педагогічних умов підготовки студентів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів; у створенні та впровадженні варіативної дисципліни «Практикум з організації музично-ігрової діяльності учнів початкової школи» для студентів напряму підготовки 6.010102 Початкова освіта та зошта індивідуальної підготовки студентів до досліджуваної діяльності; у підготовці та впровадженні посібників з метою навчально-методичного забезпечення процесу організації майбутніми вчителями початкових класів музично-ігрової діяльності в процесі педагогічної практики.

Теоретичні положення та методичні прийоми, апробовані в дисертації, можуть бути використані в процесі вдосконалення викладання загальнопедагогічних та музичних дисциплін у ВНЗ, а також у системі післядипломної освіти вчителів початкових класів.

Основні положення й результати дисертаційного дослідження *впроваджено* в навчально-виховний процес Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського (довідка № 69 від 05.03.2015 р.); Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 126 від 04.03.2015 р.); Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка № 563 від 11.03.2015 р.); Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 710/01 від 12.03.2015 р.); Рівненського державного гуманітарного університету (довідка № 27 від 04.03.2015 р.); Гуманітарно-педагогічного коледжу Мукачівського державного університету (довідка № 24 від 11.03.2015 р.).

Апробація результатів дослідження здійснювалась на 20 науково-практичних конференціях, з них *міжнародних*: «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Вінниця, 2008), «Актуальні проблеми і тенденції сучасної дошкільної освіти» (Мінськ, 2013), «Наука, освіта, суспільство очима молодих» (Рівне, 2013), «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи» (Дрогобич, 2013), «Питання педагогіки, психології та методики початкового навчання: наукова дискусія» (Суми, 2014); *всеукраїнських*: «Школа першого ступеня в умовах інноваційних процесів в освіті» (Тернопіль, 2009), «Всеукраїнська науково-практична конференція, присвячена 135-й річниці з дня заснування Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка» (Глухів, 2009), «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти» (Вінниця, 2009), «Підготовка майбутніх учителів початкової школи до професійної діяльності в умовах

інноваційного освітнього простору» (Бердянськ, 2009), «Актуальні проблеми підготовки вчителя початкових класів з фахових методик у вищих навчальних закладах» (Глухів, 2010), «Підготовка майбутніх учителів до професійної діяльності в умовах варіативності змісту початкової освіти» (Бердянськ, 2011), «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти» (Вінниця, 2011), «Традиції та інновації в педагогіці початкової школи» (Сімферополь, 2011), «Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців початкової і дошкільної освіти» (Полтава, 2014), «Неперервна педагогічна освіта в Україні: стан, проблеми, перспективи» (Умань, 2014), «Інклюзивна освіта в дошкільних навчальних закладах: виклики часу» (Рівне, 2014); *регіональних*: «Реалізація ідей В.О. Сухомлинського в практиці роботи сучасної початкової школи» (Вінниця, 2008, 2011); *міжвузівських*: «Сучасні вимоги до навчально-виховної діяльності вчителя початкових класів» (Бар-Вінниця-Хмельницький-Київ-Глухів, 2009), «Теоретико-методологічні засади формування професійної компетентності майбутнього фахівця» (Бар-Вінниця-Хмельницький-Київ-Глухів, 2010); на засіданні кафедр педагогіки, дошкільної та початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, 2015).

Публікації. Результати дослідження відображені у 20 одноосібних публікаціях: 8 статей у наукових фахових виданнях, 9 статей у збірниках наукових праць, 2 статті в зарубіжних виданнях, 1 навчально-методичний посібник.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел (всього 315 найменувань), 19 додатків. Робота містить 13 рисунків, 8 таблиць. Загальний обсяг дисертації становить 265 сторінок, з яких основного тексту – 190 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано вибір та актуальність теми дослідження, визначено мету та завдання роботи, об'єкт, предмет дослідження, сформульовано гіпотезу та завдання роботи, визначено основні методи експериментального дослідження, розкрито наукову новизну роботи, її теоретичне і практичне значення. Вказано на зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами і планами, обґрунтовано його методологічну основу, представлено відомості про впровадження й апробацію основних положень дослідження.

У першому розділі – **«Теоретико-методологічні основи проблеми дослідження»** – уточнені теоретичні положення щодо естетико-педагогічної підготовки вчителя початкових класів у контексті професіографічного підходу, поглиблено уявлення про музично-ігрову діяльність учнів, розкрито психологічні особливості організації та педагогічного управління ігровою діяльністю молодших школярів.

На основі аналізу наукової літератури (О.Абдуліна, Л.Арчажникова, Г.Локарева, Л.Масол, О.Отіч, Г.Падалка, О.Ростовський, О.Рудницька, О.Шевнюк,

О.Щолокова та ін.) зроблений висновок про те, що вузькопрофесійний і однобічний підхід до музично-педагогічної підготовки вчителя, відокремлений від загальнопрофесійної підготовки, знижує якість формування готовності майбутніх фахівців до реалізації завдань освітньо-виховної роботи з учнями. У дисертаційній роботі підкреслено, що в процесі підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності загальнопедагогічні вміння й навички є тією основою, на базі якої формується й успішно розвивається педагогічна майстерність.

З метою пошуку перспективних шляхів розбудови підготовки майбутніх учителів до організації музично-ігрової діяльності в першому розділі проаналізовано історико-педагогічний внесок В.Верховинця, Д.Кабалевського, М.Леонтовича, С.Миропольського, К.Орфа, К.Стеценка, В.Сухомлинського та ін. Аналіз педагогічної практики засвідчив, що в процесі фахової підготовки вчителів до реалізації завдань музично-естетичного розвитку учнів історичний досвід використовується епізодично.

На основі аналізу педагогічних досліджень (Т.Агейкіна-Старченко, І.Вохмяніна, В.Дряпіка, С.Мельничук, О.Михайличенко, Г.Ніколаї, О.Олексюк, В.Орлов, А.Растрігіна, Т.Рейзенкінд, Т.Танько, Л.Хомич, В.Черкасов та ін.) встановлено зв'язок між музично-педагогічною підготовкою та музично-педагогічною освітою, інтерпретовано поняття «музично-педагогічна освіта» як процес і результат фахової підготовки педагога, що уможливорює успішне оволодіння ним сучасною освітньою інноватикою з оперттям на загальнопедагогічні та спеціальні знання і уміння з метою оптимальної реалізації художньо-творчого потенціалу педагогічної взаємодії з учнівською молоддю на засадах національних та загальнолюдських цінностей.

У результаті здійсненого теоретичного аналізу схарактеризовано базові дефініції дослідження. Зокрема, *музично-ігрову діяльність молодших школярів* у контексті нашого дослідження розуміємо як освітньо-виховний феномен, структурно і функціонально підпорядкований мотиваційно-цільовим, змістовим, процесуально-організаційним завданням особистісного розвитку дитини; як засіб употужнення соціалізації дитини в процесі доцільного включення її в добровільну, художньо спрямовану, полікультурно оснащену колективну взаємодію. Музичну гру тлумачимо як специфічний спосіб комунікативно-мистецької взаємодії дітей, що забезпечує створення емоційно наповненого мистецько-ігрового поля задля всебічного розвитку особистості молодшого школяра завдяки синкретизму музично-ігрової діяльності, шляхом поєднання гри, музики, танцю, поезії, музично-ритмічних рухів, драматизації тощо.

Підготовку майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності в дисертаційному дослідженні тлумачимо як частину мистецької підготовки, що наскрізно охоплює всі складники навчально-виховного процесу педагогічного ВНЗ як системи, здійснюється у взаємозв'язку із загальнопедагогічною підготовкою і передбачає етапність формування готовності вчителя початкових класів до означеної діяльності у єдності знаннево-підготовчого, технологічно-практичного, креативно-організаторського етапів.

Важливою складовою загальної готовності до організації музичного виховання молодших школярів є *готовність майбутнього учителя початкових класів до організації музично-ігрової діяльності учнів*, яку тлумачимо як цілісне емоційно-психологічне та змістово-методичне утворення, що об'єднує налаштованість студентів на організацію музично-ігрової діяльності (естетична спрямованість педагогічної дії), засвоєння ними системи мистецько-педагогічних знань (когнітивно-мистецька обізнаність), формування вмінь організації музично-ігрової діяльності (креативно-методична вмілість), оцінювання її результативності в розв'язанні завдань музично-естетичного виховання молодших школярів (рефлексивно-регулятивна активність).

Урахування результатів сучасних досліджень виховного потенціалу ігрової діяльності (Л.Артемова, А.Богущ, Н.Гавриш, Н.Кудикіна, Т.Поніманська, О.Савченко, Г.Тарасенко, Р.Ткач, Т.Шевчук, Н.Яременко та ін.) дозволили визначити керівництво музично-ігровою діяльністю молодших школярів як організацію паритетно-творчої суб'єкт-суб'єктної взаємодії вчителя й учнів у процесі етапного розгортання музичної гри з установкою на створення адекватного віковій специфіці мистецько-ігрового середовища задля активізації дитячої музично-творчої діяльності.

У другому розділі – **«Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації дитячої музично-ігрової діяльності та методика їх реалізації в освітньому процесі педагогічних ВНЗ»** – у контексті моделювання фахової підготовки вчителя початкових класів обґрунтовано педагогічні умови підготовки педагогів школи першого ступеня до організації музично-ігрової діяльності учнів, розкрито методику реалізації педагогічних умов у процесі включення студентів в етапну естетико-педагогічну діяльність.

У розділі визначені й обґрунтовані педагогічні умови професійної підготовки педагогів до досліджуваної діяльності: реалізація гносеологічно-знаннєвого підходу до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів у процесі загальнопедагогічної підготовки майбутнього вчителя; забезпечення рефлексивної готовності майбутнього вчителя початкової школи до організації музично-ігрової діяльності дітей у процесі становлення педагогічної майстерності; розвиток у студентів методичної вправності щодо організації музично-ігрової діяльності учнів на основі інтегрованого підходу до навчально-виховної роботи в школі першого ступеня; впровадження креативного підходу до організації позааудиторної роботи зі студентами на музично-ігровій основі.

Відповідно до теоретичних засад дослідження та визначених педагогічних умов розроблена й апробована модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів, що включає цільовий, методологічний, операційно-змістовий і результативний компоненти (рис.1).

Операційно-змістовий компонент моделі базується на педагогічних умовах підготовки студентів до досліджуваної діяльності та включає методично доцільні етапи реалізації цих умов: знаннєво-підготовчий, технологічно-практичний та креативно-організаторський.

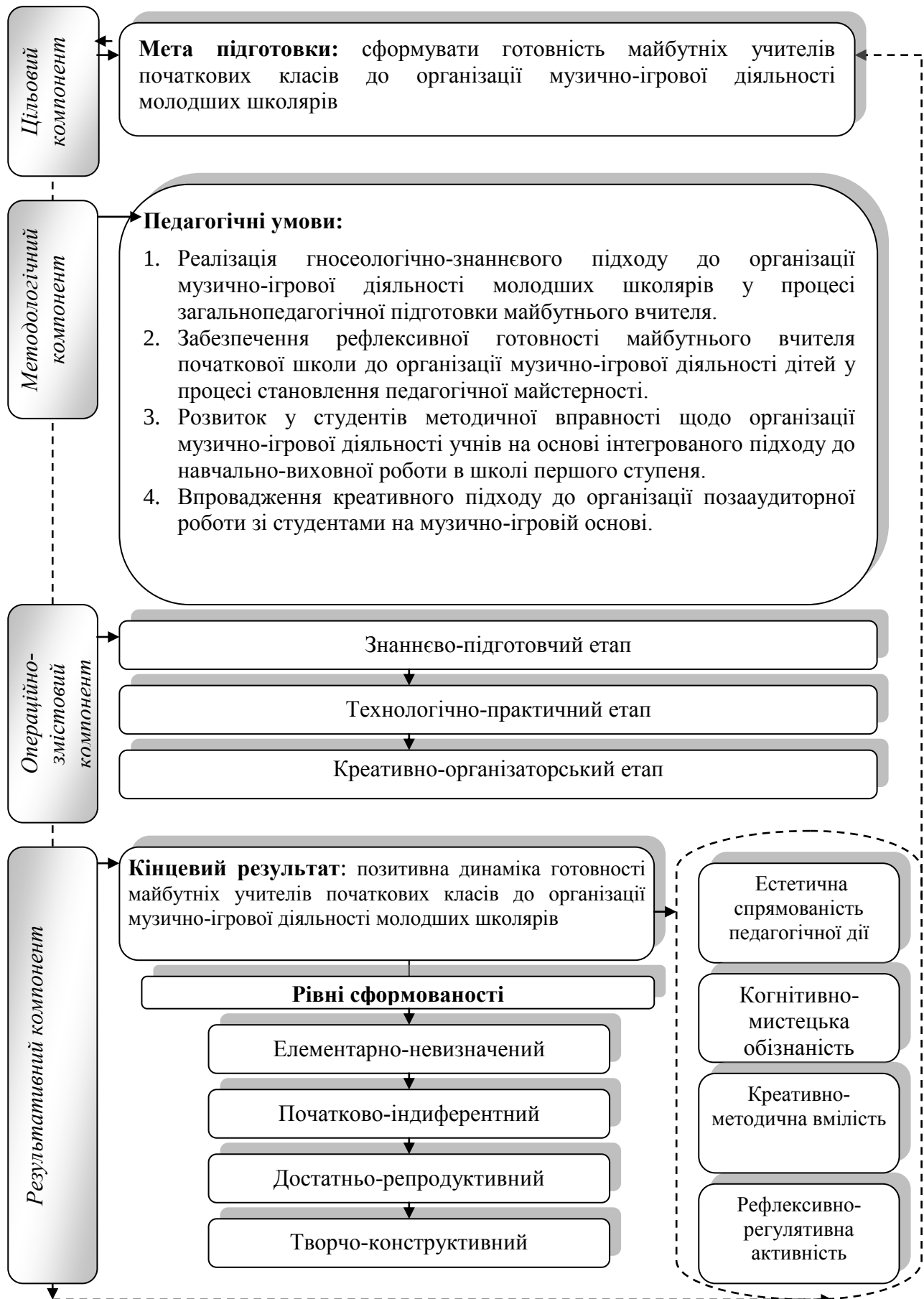

Рис. 1. Модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів.

Так, на *знаннєво-підготовчому етапі* в умовах реалізації гносеологічно-знаннєвого підходу до досліджуваної діяльності загальнопедагогічна підготовка майбутнього вчителя початкових класів забезпечувала естетичну спрямованість педагогічної дії щодо організації музично-ігрової діяльності дітей. Зокрема, на заняттях циклу професійно-орієнтованої підготовки та під час педагогічної практики використовувались різноманітні методичні прийоми («музична хвилинка-цікавинка», «ви – слухачі» тощо); упорядковувалась «Музична ігроскринька» (розділ «Музична фонотека ігромайстра»); створювались «хмари ключових слів», інфографіка; проводились дискусії «На яких музичних зразках слід виховувати сучасну дитину?» (тематичні блоки: «Голос душі українського народу», «Класична музика не старіє», «Естрадна музика у світлі наших уподобань», «Казковий світ музики з дитячого кіно») тощо.

Технологічно-практичний етап підготовки студентів спрямований на набуття студентами когнітивно-мистецької обізнаності. На цьому етапі студенти продовжували упорядкування «Музичної ігроскриньки» (розділи «Банк ідей музично-ігрової взаємодії», «Музично-ігрова мозаїка»), опановували авторську матрицю музичної гри на основі використання таких методичних блоків як «синтез музики та змісту твору», «митці-інтегралі», «дослідники-музикознавці», «діалог дослідників-музикантів», «подорож у світ мистецтва» та ін. Якщо на знаннєво-підготовчому етапі реалізовувались музикознавчий, музично-теоретичний та музично-історичний тури довготривалої гри «Інтелектуальний меломан», то на другому етапі дослідно-експериментальної роботи студентам було запропоновано виконавчо-артистичний тур із застосуванням елементів театралізації.

Завершує цикл підготовки *креативно-організаторський етап*, що передбачає формування в майбутніх фахівців креативно-методичної вмілості та рефлексивно-регулятивної активності. На цьому етапі передбачено запровадження варіативної навчальної дисципліни – «Практикуму з організації музично-ігрової діяльності учнів початкової школи» на основі розширення завдань для педагогічної практики майбутніх педагогів. Відповідно до змісту дисципліни був розроблений зошит індивідуальної підготовки майбутнього вчителя початкових класів до досліджуваної діяльності «Подорож до Країни музичних ігор».

Робота на креативно-організаторському етапі передбачає також використання методично спрямованих прийомів («авторська новинка», «ігровий компас», «лабіринт» та ін.), алгоритмів написання творів-рефлексій на музичному матеріалі, залучення до участі в гуртку «Музична ігротека», до участі в колективній творчій справі «Планета музичних образів», до заповнення щоденника професійного самоаналізу тощо.

Узагальненим результатом етапної підготовки має стати сформована готовність майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів на основі розвитку естетичної спрямованості педагогічної дії, когнітивно-мистецької обізнаності, креативно-методичної вмілості, рефлексивно-регулятивної активності.

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка ефективності методики реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів

до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів» – висвітлено особливості організації етапного експериментального дослідження, схарактеризовано стан готовності майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності учнів школи першого ступеня, з'ясовано динаміку готовності майбутніх педагогів до організації досліджуваної діяльності, проаналізовано й узагальнено результати дослідно-експериментальної роботи.

У розділі презентована методика діагностики досліджуваного феномена, виокремлені критерії щодо вивчення кожного структурного компоненту готовності майбутнього вчителя початкових класів до організації музично-ігрової діяльності дітей (критерієм естетичної спрямованості педагогічної дії вчителя визначено ціннісне усвідомлення виховного значення музично-ігрової діяльності; критерієм когнітивно-мистецької обізнаності – оволодіння якісною інтегративно-теоретичною підготовкою; креативно-методична вмілість визначається за критерієм здатності до практичного керівництва музично-ігровою діяльністю; критерієм рефлексивно-регулятивної активності – стійка орієнтація студента на самовдосконалення та творче зростання).

На основі аналізу результатів усіх діагностичних процедур констатувального етапу експерименту, а також урахування виокремлених критеріїв і показників готовності майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності було визначено рівні зазначеної готовності.

Елементарно-невизначений рівень переважає у студентів, яким властиве негативне ставлення до музично-ігрової діяльності, пасивне відношення до використання музичних ігор у навчально-виховному процесі початкової школи, фрагментарність знань щодо сутності музично-естетичного виховання і специфіки використання музичної гри у виховній роботі з молодшими школярами. Студенти цієї групи не вміють добирати й організовувати музичні ігри за відсутності елементарної потреби визначати шляхи самовдосконалення, самоконтролю, самооцінки та самоаналізу організованої музично-ігрової діяльності (32,1%).

Початково-індиферентний рівень умовно об'єднує студентів із переважанням позитивно-пасивного ставлення до організації музично-ігрової діяльності в естетичному вихованні молодших школярів, що обумовлює початковий етап засвоєння знань про сутність естетичного виховання, зміст музично-ігрового репертуару і методику використання музичних ігор. Частково сформовані вміння реалізовувати навчально-виховні завдання через музичну гру, вміння добирати й організовувати музичні ігри, адекватно оцінювати власну музично-естетичну компетентність (40,9%).

Достатньо-репродуктивний рівень характеризує студентів, яким притаманне активно-дійове ставлення до використання музично-ігрової діяльності в навчально-виховній роботі з молодшими школярами, розуміння її розвивально-виховного значення, достатньо сформовані вміння організовувати музичні ігри з метою реалізації завдань естетичного виховання молодших школярів, належна компетентність у галузі теорії і методики організації музично-ігрової діяльності, потреба у професійному самовдосконаленні, самоосвіті. Проте практичній діяльності студентів цієї групи притаманний переважно репродуктивний характер (19,5%).

Творчо-конструктивний рівень властивий студентам, які свідомо й системно засвоїли методологічні основи, теорію й методику організації музично-ігрової діяльності. У них сформована стійка потреба та вміння творчого підходу до естетичного виховання молодших школярів засобами організації музично-ігрової діяльності. Студенти цієї групи оволоділи методикою використання музичних ігор на креативній основі. Для них характерні сформовані вміння ефективно організовувати музично-ігрову діяльність у контексті рефлексивного аналізу результатів власної педагогічної діяльності. В практичній роботі панує творчий підхід до естетичного виховання молодших школярів (7,5%).

Контрольний етап експерименту мав на меті перевірку розробленої методики фахової підготовки майбутніх учителів до організації музично-ігрової діяльності учнів початкової школи і був спрямований на визначення динаміки кількісних і якісних змін показників рівня сформованості компонентів готовності студентів до організації музично-ігрової діяльності дітей. Порівняльний розподіл респондентів експериментальної та контрольної груп за рівнями сформованості готовності до організації музично-ігрової діяльності дітей молодшого шкільного віку до формульованого експерименту та після його завершення представлено на рис. 2.

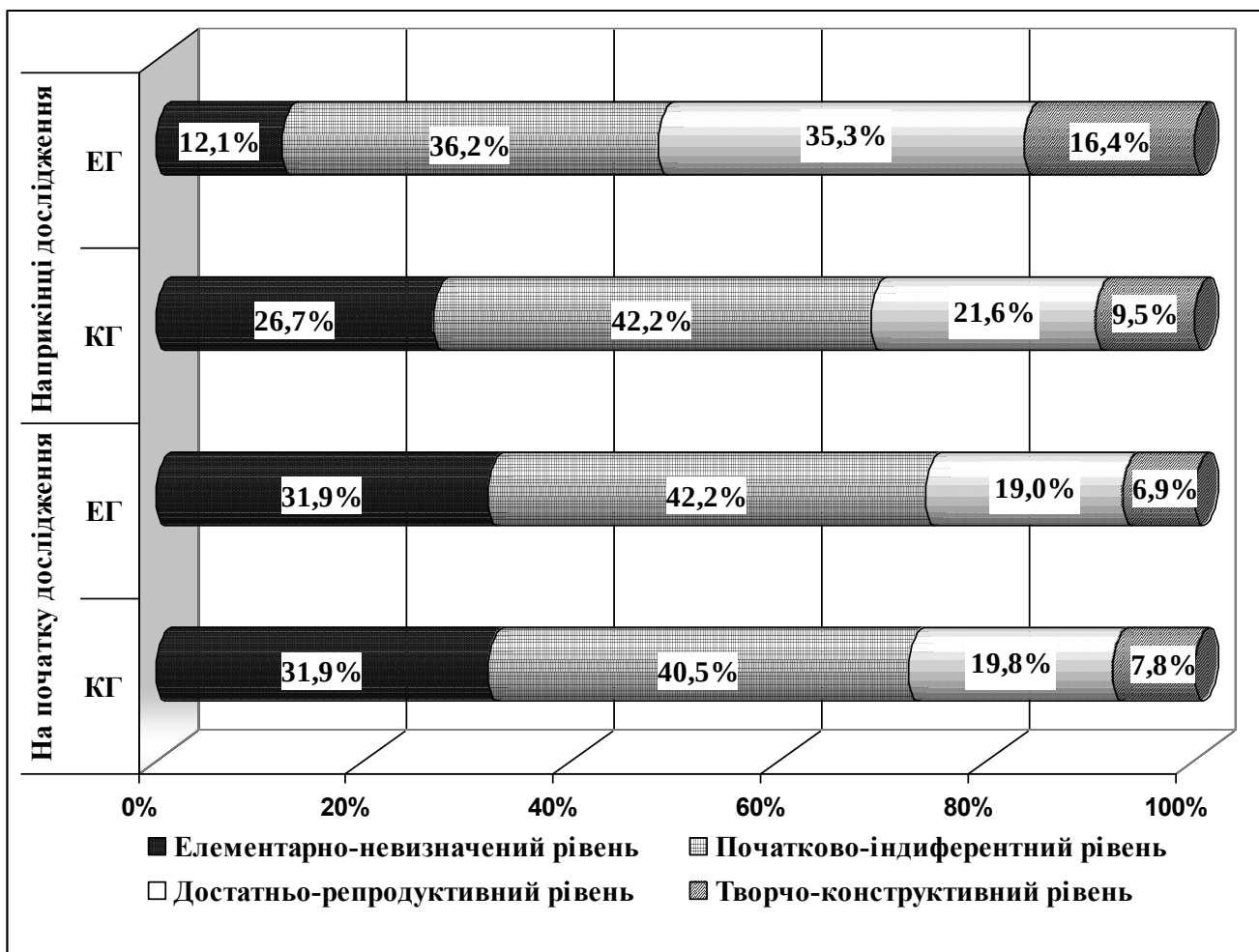

Рис. 2. Динаміка готовності майбутніх учителів експериментальної (ЕГ) та контрольної (КГ) груп до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів на початку та наприкінці експерименту.

Одержані дані засвідчують позитивні зрушення, що відбулися в експериментальній групі в процесі формуального етапу експериментальної роботи на знаннєво-підготовчому, технологічно-практичному та креативно-організаторському етапах завдяки реалізованим педагогічним умовам. А відтак кількість майбутніх учителів початкових класів, віднесених нами до творчо-конструктивного рівня готовності до організації музично-ігрової діяльності дітей зросла на 9,5% (з 6,9% до 16,4%); до достатньо-репродуктивного – на 16,3% (з 19,0% до 35,3%). У той самий час кількість студентів, віднесених до початково-індиферентного рівня знизилася на 6% (з 42,2% до 36,2%); до елементарно-невизначеного – на 19,8% (з 31,9% до 12,1%).

Обраховане для експериментальної групи значення χ^2 -критерію (46,42), що є більшим за відповідне граничне значення (9,21), підтверджує статистичну значущість зрушень у рівнях готовності студентів цієї групи до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів із достовірністю помилки не більше 1%. Значення χ^2 -критерію (1,54) для контрольної групи, яке є меншим за відповідне табличне значення (5,99), свідчить про те, що зміни в рівнях готовності студентів цієї групи до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів, які відбулися протягом формуального етапу експерименту, не є статистично значущими.

Узагальнення результатів теоретичного пошуку, дослідно-експериментальної роботи підтвердило гіпотезу дослідження щодо ефективності визначених педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності учнів початкової школи й дозволяють зробити такі **ВИСНОВКИ:**

1. Музично-ігрова діяльність молодших школярів є освітньо-виховним феноменом, структурно і функціонально підпорядкованим мотиваційно-цільовим, змістовим, процесуально-організаційним завданням особистісного розвитку дитини; засобом употужнення соціалізації дитини в процесі доцільного її включення в добровільну, художньо спрямовану, полікультурно оснащену колективну взаємодію.

Готовність майбутнього вчителя початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів являє собою цілісне емоційно-психологічне та змістово-методичне утворення, що об'єднує налаштованість студентів на організацію музично-ігрової діяльності (естетична спрямованість педагогічної дії), засвоєння ними системи мистецько-педагогічних знань (когнітивно-мистецька обізнаність), формування вмінь організації музично-ігрової діяльності (креативно-методична вмілість), оцінювання її результативності в розв'язанні завдань музично-естетичного виховання молодших школярів (рефлексивно-регулятивна активність).

2. Результати дослідження засвідчили, що критеріями визначення готовності майбутнього вчителя початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів можуть стати ціннісне усвідомлення виховного значення музично-ігрової діяльності; оволодіння якісною інтегративно-теоретичною підготовкою; здатність до практичного керівництва музично-ігровою діяльністю; стійка орієнтація на самовдосконалення та творче зростання, на основі яких можливо виокремлення рівнів готовності майбутніх учителів початкових класів до

досліджуваної діяльності (елементарно-невизначеного, початково-індиферентного, достатньо-репродуктивного, творчо-конструктивного).

Вивчення стану підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності учнів засвідчує відсутність єдиної цілісної системи роботи з формування в студентів здатності ефективно організовувати означену діяльність. Результати аналізу усталеної практики підготовки майбутніх учителів виявили переважно *елементарно-невизначений (32,1%) та початково-індиферентний (40,9%)* рівні готовності майбутніх учителів початкових класів до музично-ігрової діяльності, що зумовлює пошук шляхів її вдосконалення та розроблення відповідної методики.

3. У дослідженні визначена і апробована модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів, яка включає цільовий, методологічний, операційно-змістовий, результативний компоненти. В контексті моделювання досліджуваного процесу визначені педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності учнів: реалізація гносеологічно-знаннєвого підходу до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів у процесі загальнопедагогічної підготовки майбутнього вчителя; забезпечення рефлексивної готовності майбутнього вчителя початкової школи до організації музично-ігрової діяльності дітей у процесі становлення педагогічної майстерності; розвиток у студентів методичної вправності щодо організації музично-ігрової діяльності учнів на основі інтегрованого підходу до навчально-виховної роботи в школі першого ступеня; впровадження креативного підходу до організації позааудиторної роботи зі студентами на музично-ігровій основі.

4. У процесі дисертаційного дослідження розроблена та експериментально перевірена методика реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів, що передбачає послідовне використання в процесі знаннєво-підготовчого, технологічно-практичного, креативно-організаторського етапів підготовки студентів авторських прийомів та алгоритмів організації їхньої роботи під час викладання дисциплін циклу професійно-орієнтованої підготовки, виконання дослідницьких проектів, вивчення варіативної навчальної дисципліни «Практикум з організації музично-ігрової діяльності учнів початкової школи» та ін.

Унаслідок експерименту встановлено, що впровадження методики підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності сприяло підвищенню рівня готовності студентів експериментальних груп до досліджуваної діяльності (частка студентів, віднесених нами до творчо-конструктивного рівня готовності до організації музично-ігрової діяльності дітей, зросла на 9,5% (з 6,9% до 16,4%); до достатньо-репродуктивного – на 16,3% (з 19,0% до 35,3%). Натомість зменшилася кількість студентів з початково-індиферентним рівнем на 6% (з 42,2% до 36,2%); з елементарно-невизначеним на 19,8% (з 31,9% до 12,1%), що свідчить про ефективність розробленої методики. Отже, мети дослідження досягнуто, гіпотезу підтверджено, завдання виконано.

Проведене дослідження, звісно, не вичерпує всіх аспектів підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів і не претендує на всебічне розкриття означеної проблеми. Подальшого вивчення потребують питання підготовки майбутніх педагогів до забезпечення наступності методів і форм організації музично-ігрової діяльності дітей дошкільного віку та молодших школярів на основі використання мультимедійних технологій.

Основні положення дисертаційного дослідження викладені в таких одноосібних **публікаціях** автора:

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Мар'євич Н. К. Музично-ігрова діяльність молодших школярів: розвивально-виховний потенціал у контексті інноваційних підходів / Н. К. Мар'євич // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. / [редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін.]. – К. ; Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. – Вип. 17. – С. 133–137.
2. Мар'євич Н. Шляхи підготовки майбутнього вчителя початкової школи до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів / Наталія Мар'євич // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка / [редкол.: Терещук Григорій (голов. ред.) та ін. ; чл. редкол.: Вашуленко Микола та ін.]. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2009. – Вип. 5. – С. 142–147.
3. Мар'євич Н. К. Музично-ігрова діяльність як засіб розвитку особистості молодшого школяра / Н. К. Мар'євич // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. / [редкол.: Сметанський М. І. та ін.]. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2009. – Вип. 26. – С. 312–315.
4. Мар'євич Н. Організація музично-ігрової діяльності молодших школярів на засадах педагогічних ідей В. М. Верховинця / Наталія Мар'євич // Вісник Прикарпатського національного університету. Серія: Педагогіка. – Івано-Франківськ : [ЦІТ Прикарпатського нац. у-ту], 2009. – Вип. 28/29. – С. 132–140.
5. Мар'євич Н. Інноваційні аспекти фахової підготовки вчителів початкових класів щодо організації музично-ігрової діяльності дітей / Н. Мар'євич // Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки / Глухів. держ. пед. ун-т ім. Олександра Довженка ; [редкол.: Курок Олександр Іванович (голов. ред.) та ін., чл. редкол.: Брижаний Олександр Володимирович та ін.]. – Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2009. – Вип. 15, ч. 1. – С. 151–156.
6. Мар'євич Н. К. Формування рефлексивної готовності майбутнього вчителя початкової школи до організації музично-ігрової діяльності дітей /

Н.К. Мар'євич // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. / [редкол.: Шахов В. І. (голов. ред.) та ін.]. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2010. – Вип. 30. – С. 376–380.

7. Мар'євич Н. К. Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів початкових класів засобами музично-ігрової діяльності / Н. К. Мар'євич // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. / [ред. кол.: Шахов В. І. (голов. ред.) та ін.]. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2011. – Вип. 34. – С. 367–372.
8. Мар'євич Н. Розвиток методичної вправності майбутніх учителів початкових класів у процесі реалізації інтегрованого підходу до музично-ігрової діяльності учнів / Наталія Мар'євич // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : зб. наук. пр. Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол.: Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. – С. 108–114.

Статті в зарубіжних виданнях:

9. Мар'євич Н. К. Эстетико-педагогическая подготовка учителей начальных классов Украины в контексте профессиографического подхода / Н. К. Мар'євич // Высшее образование Киргизской Республики : специализированный информационный научно-методический журнал. – 2013. – 1/19. – С. 40–44.
10. Мар'євич Н. К. Творческий подход к организации музыкально-игровой деятельности детей в дошкольных учреждениях Украины / Н. К. Мар'євич // Актуальные проблемы и тенденции современного дошкольного образования : сб. науч. ст. Междунар. научн.-практ. конф. / Бел. гос. пед. ун-т им. М. Танка ; [редкол.: Л. Н. Воронцовская, Т. В. Поздеева, И. Г. Добрицкая и др. ; под. общ. ред. Л. Н. Воронцовской]. – Минск : БГПУ, 2013. – С. 148–150.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

11. Мар'євич Н. К. Педагогічне значення та особливості організації музично-ігрової діяльності молодших школярів / Н. К. Мар'євич // Відродження : науково-методичний вісник / [редкол.: Юрчук Л. М. (голов. ред.) та ін.]. – Вінниця : ПП «Поліграфічний центр «Фенікс», ДІВП ВАТ «Інфракон-1», 2007. – Вип. 4. – С. 171–173.
12. Мар'євич Н. К. Психологічні особливості організації ігрової діяльності молодших школярів на музичному матеріалі / Н. К. Мар'євич // Наукові записки. Серія «Початкове навчання» / [редкол.: Тарасенко Г. С. та ін.]. – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2008. – Вип. 6, ч. 1. – С. 61–64.
13. Мар'євич Н. Театралізований підхід до музично-ігрової діяльності дітей / Н. Мар'євич // Її величність гра: теорія і методика організації дитячої ігрової

- діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : зб. ст. / [редкол.: Тарасенко Г. С. та ін.]. – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2009. – С. 15–22.
14. Мар'євич Н. Художньо-ігровий підхід до виховання молодших школярів / Н. Мар'євич // Наукові записки : зб. матеріалів наук.-практ. конф. викладачів і студентів інституту педагогіки і психології. Серія «Початкове навчання» : у 2 ч. / [редкол.: Тарасенко Г. С. та ін.]. – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2009. – Вип. 7, ч. 1. – С. 31–35.
  15. Мар'євич Н. Теоретична підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання музичних ігор у роботі з молодшими школярами / Наталія Мар'євич // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : зб. матеріалів наук.-практ. конф. викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв / [редкол.: Тарасенко Г. С. та ін. ; Вінницький держ. пед. у-т ім. М. Коцюбинського]. – Вінниця : ФОП Корзун Д., 2012. – С. 355–358.
  16. Мар'євич Н. Етапи організації дитячої музично-ігрової діяльності / Наталія Мар'євич // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : зб. матеріалів наук.-практ. конф. викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв / [редкол.: Тарасенко Г. С. та ін. ; Вінницький держ. пед. у-т ім. М. Коцюбинського]. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. – С. 280–284.
  17. Мар'євич Н. К. Педагогічні умови використання музичних ігор у виховній роботі з молодшими школярами / Н. К. Мар'євич // Наука, освіта, суспільство очима молодих : зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців. – Рівне : РВВ РДГУ, 2013. – Ч. 1: Психолого-педагогічний напрям. – С. 119–121.
  18. Мар'євич Н. К. Ігровий підхід до музичного виховання дітей у контексті педагогіки Василя Сухомлинського / Н. К. Мар'євич // Актуальні проблеми вивчення педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського : зб. наук. пр. / [за ред. Тарасенко Г. С., Поясик О. І. та ін.]. – Івано-Франківськ : НАІР, 2013. – С. 161–166.
  19. Мар'євич Н. Виховання молодших школярів у контексті художньо-ігрового підходу / Наталія Мар'євич // Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців початкової і дошкільної освіти : зб. наук. пр. – Полтава : Видавець Шевченко Р. В., 2014. – Вип. 1. – С. 150–154.

Праці, що додатково відображають наукові результати дисертації:

20. Мар'євич Н. Музичні ігри в початковій школі : методичний посібник / Наталія Мар'євич. – Вінниця ; Бар : ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2011. – 120 с.

АНОТАЦІЇ

Мар'євич Н. К. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, Вінниця, 2015.

Дисертація присвячена проблемі підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів. Визначені й теоретично обґрунтовані педагогічні умови підготовки студентів до досліджуваної діяльності: реалізація гносеологічно-знаннявого підходу до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів у процесі загальнопедагогічної підготовки майбутнього вчителя; забезпечення рефлексивної готовності майбутнього вчителя початкової школи до організації музично-ігрової діяльності дітей у процесі становлення педагогічної майстерності; розвиток у студентів методичної вправності щодо організації музично-ігрової діяльності учнів на основі інтегрованого підходу до навчально-виховної роботи в школі першого ступеня; впровадження креативного підходу до організації позааудиторної роботи зі студентами на музично-ігровій основі. Розроблена й експериментально перевірена методика реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до досліджуваної діяльності.

У роботі доведено, що впровадження методики підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів на основі визначених педагогічних умов сприяє позитивним змінам у рівнях готовності студентів до організації музично-ігрової діяльності.

Ключові слова: музично-ігрова діяльність молодших школярів, готовність майбутнього вчителя початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів, модель, педагогічні умови, методика підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Марьевич Н. К. Подготовка будущих учителей начальных классов к организации музыкально-игровой деятельности младших школьников. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, Министерство образования и науки Украины, Винница, 2015.

Диссертационное исследование посвящено проблеме подготовки будущих учителей начальных классов к организации музыкально-игровой деятельности младших школьников. В работе раскрыты особенности эстетико-педагогической подготовки учителя начальных классов в контексте профессиографического подхода, углублено представление о музыкально-игровой деятельности детей, раскрыты психологические особенности организации и педагогического управления игровой деятельностью младших школьников.

В диссертации интерпретированы понятия «музыкально-игровая деятельность младших школьников» (образовательно-воспитательный феномен, который структурно и функционально подчинён мотивационно-целевым, содержательным, процессуально-организационным заданиям развития ребенка; это средство усиления социализации ребенка в процессе целесообразного его включения в добровольное, художественно направленное, поликультурно оснащенное коллективное взаимодействие) и «готовность будущего учителя начальных классов к организации музыкально-игровой деятельности младших школьников» (целостное эмоционально-психологическое и содержательно-методическое образование, объединяющее направленность студентов на организацию музыкально-игровой деятельности (эстетическая направленность педагогического воздействия), усвоения ими системы художественно-педагогических знаний (когнитивно-художественная осведомлённость), формирование умений организации музыкально-игровой деятельности (креативно-методическая умелость), оценки её результативности в решении задач музыкально-эстетического воспитания младших школьников (рефлексивно-регулятивная активность).

Определены критерии (ценностное осознание воспитательного значения музыкально-игровой деятельности; овладение качественной интегративно-теоретической подготовкой, способность к практическому руководству музыкально-игровой деятельностью; устойчивая ориентация на самосовершенствование и творческий рост), показатели и уровни готовности студентов к организации музыкально-игровой деятельности младших школьников (элементарно-неопределенный, начально-индифферентный, достаточно-репродуктивный, творчески-конструктивный).

Теоретически обоснована и экспериментально апробирована модель подготовки будущих учителей к исследуемой деятельности; определены и проверены педагогические условия, соблюдение которых способствует эффективной подготовке будущих учителей начальных классов к организации музыкально-игровой деятельности учащихся (реализация гносеологически-знаниевого подхода к организации музыкально-игровой деятельности младших школьников в процессе общепедагогической подготовки будущего учителя; обеспечение рефлексивной готовности будущего учителя начальной школы к организации музыкально-игровой деятельности детей в процессе становления педагогического мастерства; развитие у студентов методической умелости в вопросах организации музыкально-игровой деятельности учеников на основе интегрированного подхода к учебно-воспитательной работе в начальной школе; внедрение креативного подхода к организации позаудиторной работы со студентами на музыкально-игровой основе).

Разработана, теоретически обоснована и экспериментально проверена этапная методика реализации педагогических условий подготовки учителей начальных классов к исследуемой деятельности (знаниево-подготовительный, технологически-практический, креативно-организаторский этапы профессиональной подготовки).

Экспериментально-исследовательская работа проводилась в процессе изучения студентами дисциплин цикла профессионально-ориентированной

подготовки, а также вариативной дисциплины «Практикум по организации музыкально-игровой деятельности учащихся начальной школы», в процессе прохождения будущими учителями педагогической практики, во внеаудиторной деятельности студентов.

В диссертационной работе доказано, что внедрение методики подготовки будущих учителей начальных классов к организации музыкально-игровой деятельности младших школьников на основе разработанных и обоснованных в исследовании педагогических условий способствует позитивным изменениям в уровнях готовности студентов к организации музыкально-игровой деятельности.

Ключевые слова: музыкально-игровая деятельность младших школьников, готовность будущего учителя начальных классов к организации музыкально-игровой деятельности младших школьников, модель, педагогические условия, методика подготовки будущих учителей начальных классов.

Maryevich N. K. Future primary school teachers training to organization of music-playing activity of junior schoolchildren. – Manuscript.

Thesis on attaining a scientific degree of the candidate of pedagogical sciences in specialty 13.00.04 – theory and methods of professional education. – Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynski, the Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnytsia, 2015.

The thesis deals with the problem of future primary school teachers training to organization of music-playing activity of junior schoolchildren. The pedagogical conditions of students training to the researched activity are determined and theoretically grounded. They are: implementation of epistemology-and-knowledge approach to music-playing activity of junior schoolchildren in the process of general pedagogical training of future teachers; providing the reflective readiness of future primary school teachers to the organization of music-playing activity of children in the process of pedagogical skills training; development of the students methodical skills in organization of music-playing activity of children on the basis of an integrated approach to educational work at schools of the first degree; implementation of creative approach to extracurricular work with students on music-playing basis. The technique of future primary school teachers training to the researched activity is developed and experimentally tested.

It is proved that the implementation of the technique of future primary school teachers training to organization of music-playing activity of junior schoolchildren on the basis of certain pedagogical conditions favors to positive changes in the level of student readiness to organizing of music-playing activity.

Keywords: music-playing activity of junior schoolchildren, future primary school teacher readiness to organizing of music-playing activity of junior schoolchildren, model, pedagogical conditions, the technique of future primary school teachers training.

Підписано до друку 10.08.2015
Формат 60×80/16
Папір офсетний. Друк різнографічний.
Гарнітура Times New Roman. Ум. др. арк. 1
Наклад 100 прим.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського
23000, майдан Грушевського, 1, м. Бар, Вінницька область
Тел. (04341) 2-12-70, 2-31-73.
E-mail: bar_bpu01@ukr.net